

Vyjádření školitele k dizertační práci

Jméno a příjmení studenta	Mgr. Eva Učňová		
Studijní program	P8206 Výtvarná umění		
Obor	8206V102 Multimédia a design		
Forma studia	kombinovaná	Akad. rok	2024/2025
Název disertační práce	Moje Kostarika aneb Osobní filmový cestopis za hranicí domácí a osobní identity		
Vedoucí ateliéru KAAV	MgA. Irena Pustina Kocí, Ph.D.		
Školitel	doc. Mgr. MgA. Jan Gogola		

Význam práce Mgr. Evy Učňové spočívá v tom, že přistupuje k tradičnímu žánru cestopisu esejistickým prismaem, jehož východiskem je konstelace, že zároveň s tím, jak se ocitáme v „jiném“ prostředí, tak se nacházíme i „jinde“ v sobě. Cestujeme někam i do sebe. A to nejen jako individualita, ale také jako součást nadosobního časoprostoru, z něhož pocházíme. A právě díky pobytu v odlišném místě si můžeme o sobě a svém kontextu uvědomit něco, co ve svém domovském prostoru zakusit nedokážeme. Jde tady přitom o situaci toho se o svojí osobní a nadosobní identitě nejen něco nového dozvědět, ale jedná se rovněž o příležitost se „jinou“ či „jiným“ stát: objevit s možností neznámé vnější krajiny i možnost naší krajiny vnitřní.

Ojedinělost perspektivy Učňové, a to i v mezinárodních souvislostech, potvrdily v rámci konzultací také filmové teoretičky doc. Mgr. Lucie Česálková Ph.D. z Katedry filmových studií FF UK či dlouholetá editorka dok.rev. (jediný český časopis o dokumentárním filmu) Mgr. Kamila Boháčková. Důkazem inovativnosti přístupu doktorandky byly také reakce předních autorů českého filmového cestopisu posledních dekád, kteří v polostrukturovaných rozhovorech přiznávají, že se s takto formulovaným hlediskem ještě nesetkali. A to navzdory tomu, že se uvedený princip pohledu „kolem sebe i do sebe“ projevuje i v jejich tvorbě.

Práci Učňové vedle toho tvoří rovněž analýzy, včetně jejich komparace, příkladů českých a zahraničních osobních filmových cestopisů tohoto století pojaté v rámci modů dokumentárního filmu vlivného teoretika filmového dokumentu Billa Nicholse. Praktickou část neboli výzkum uměním pak autorka pojala prostřednictvím literárních podkladů (explikace, synopse, treatment) a to v podobě přesahující svým rozsahem parametry vyžadované Státním fondem kinematografie.

Tyto podklady se týkají historického příběhu rodiny Učňové, který ji zavedl až do Kostariky a to nejen s výzvou, jestli dokáže obnovit dávno přerušené vazby s potomky české pratety Kristy (přijela na Kostariku před téměř sto lety), ale také s příležitostí napsat dané texty jako předpoklad vzniku filmové eseje o verzi české, evropské potažmo univerzální identity. Samotný film nebylo možné realizovat jednak z finančních důvodů, ale také s ohledem na filmařskou nezkušenost doktorandky, která je ovšem zároveň připravená se na zamýšleném filmu spolautorsky i jako aktérka výhledově podílet.

V této souvislosti oceňuji nejen to, že Učňová v průběhu studia změnila zaměření svojí práce od cestopisu jako klasického žánru právě k cestopisu osobnímu, ale také dlouhodobou koncentrací, s níž se DSP věnovala. A to v podobě literárních a filmových rešerší, dvou cest do Kostariky (kde pořídila audiovizuální pracovní materiál), analýz a rozhovorů se školitelem, filmaři, ale také se společenskými vědci (etnolog prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc., antropoložka doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.) nebo s dramaturgyní MFDF Jihlava Adrianou Belešovou.

Přínos a praktickou i teoretickou využitelnost práce spatřuji ve vztahu k filmařské i akademické komunitě zejména v následujících bodech:

- analytické zpracování invenční proměny fokusu filmového cestopisu směrem k osobní a nadosobní identitě
- literární podklady jako konkretizace uvedeného teoretického rámce (případová studie) a jako předpoklad vzniku cestopisného eseje s pracovním názvem Moje Kostarika
- celková podoba práce jako soubor znalostí a dovedností umožňujících akademické i profesionální

veřejnosti komplexní a aplikovatelný vhled do dané problematiky: jak si vybírat téma a postupovat při obhlídkách, výběru postav, jakou zvolit autorskou metodu a formu, na co a jak se ptát, jak dosáhnout zobecnování konkrétního.

Jelikož jsem se v souvislosti s touto prací ocitl v dvojroli školitele a dramaturga, tak si závěrem dovoluji ocitovat ze svojí dramaturgické explikace napsané v rámci souboru zmíněných literárních podkladů. Mám za to, že tyto pasáže mohou umocnit to, proč považuji práci Učňové za osobitou a podnětnou:

„Uvedená konstelace osobní i nadosobní identity je přitom příležitostí natočit cestopisný esej o nejen rodinných vazbách napříč časem, prostorem a civilizační jinakostí. Význam tohoto konceptu umocňují soudobé tendence rozdělující se společnosti, které Eva hodlá nabídnout variantu toho, jak se k sobě přiblížit. A to v době globálních výzev, kdy se svět prostřednictvím technologií zmenšuje, což ale paradoxně vede často k tomu, že se rozdíly v rámci tohoto světa naopak zvětšují.

Zamýšlený film tak můžeme nakonec chápat jako principiální inspiraci k otevírání se „jinému“ nejen v kontinentálním, nýbrž také v generačním, ideovém, národním, politickém a sociálním rozměru. Jestliže je možné zažít empatickou zkušenost napříč zeměkoulí, tak bychom toho pak mohli být schopní i v dimenzi svého životního prostoru namísto toho, abychom žili společensky, ale i sousedsky či rodinně, až vyhoceně paralelní či přímo konfliktní až nenávistné vztahy.

Eva si přitom chce svým filmem „dopisovat“ nejen s minulostí, ale rovněž s budoucností, a to díky rozhodnutí, aby se druhou hlavní postavou filmu stal spolu s ní její náctiletý synovec Olda, kterému bude dělat průvodkyni. Olda bydlí se svojí rodinou v moravském domě, kde se odehraje expozice filmu, na jehož stavbu svého času nezištně přispěla právě i teta Krista, aniž by o tom Olda doposud věděl. Moment transgeneračního přenosu explicitně posouvá horizont snímku do dalších časů, a to v podobě výzvy nadále rozvíjet znovuzrozené vztahy. Díky Oldovi, který na Kostarice ještě nebyl, bude ve filmu přítomný také situační moment okamžiku a průběžně vznikajícího vztahu v napětí zkušenosti tady a teď. Olda také umocní identifikaci diváctva, protože většina z nás bude spolu s ním vstupovat na Kostariku poprvé.

...Při své druhé cestě na Kostariku v prosinci 2023 pobývala Eva v domě vnučky tety Kristy a svojí vzdálené sestřenice Millie, které při odjezdu zapomněla vrátit klíče, s nimiž se pak musela před odletem ještě vracet. Tuto epizodu můžeme vnímat jako vyjádření toho, že se Eva cítila jako doma i v prostředí svých kostarických příbuzných, se kterými jako představitelka české větve rodiny navázala kontakt po více než půlstoletí. Připravovaný film s pracovním názvem *Moje Kostarika* tak můžeme pojímat jako příběh o tom, jakým způsobem lze nalézt klíče k otevření světa i sebe samotného.“

Ve Zlíně dne

.....
doc. Mgr. MgA. Jan Gogola

školitel